Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Maanantai 28.6.2021 klo 10.00—13.58

Läsnä
puheenjohtaja Markus Lohi kesk
varapuheenjohtaja Mia Laiho kok
jäsen Pekka Aittakumpu kesk
jäsen Kim Berg sd
jäsen Arja Juvonen ps
jäsen Pia Kauma kok (4, 5) (3 osittain)
jäsen Noora Koponen vihr (4, 5) (3 osittain)
jäsen Merja Kyllönen vas
jäsen Aki Lindén sd
jäsen Hanna-Leena Mattila kesk
jäsen Ilmari Nurminen sd (4, 5) (3 osittain)
jäsen Veronica Rehn-Kivi r
jäsen Minna Reijonen ps (4, 5) (3 osittain)
varajäsen Anneli Kiljunen sd (4, 5) (3 osittain)
varajäsen Mirka Soinikoski vihr

Sihteerit
valiokuntaneuvos Sanna Pekkarinen
valiokuntaneuvos Päivi Salo
valiokuntaneuvos Harri Sintonen

1. Nimenhuuto

Toimitettiin nimenhuuto. Läsnä oli 15 jäsentä.

2. Päätösvaltaisuus

Kokous todettiin päätösvaltaiseksi.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 105/2021 vp

Valiokunnan lausunto TaVL 23/2021 vp
Valiokunnan lausunto HaVL 26/2021 vp
Valiokunnan lausunto PeVL 26/2021 vp
Asiantuntijalausunto HE 105/2021 vp StV 24.06.2021 ylitarkastaja Outi Leinonen, Rajavartiolaitos Asiantuntijalausunto A 3
Asiantuntijalausunto HE 105/2021 vp StV 24.06.2021 toimialajohtaja Juha Jolkkonen, Helsingin kaupunki Asiantuntijalausunto B 3
Asiantuntijalausunto HE 105/2021 vp StV 24.06.2021 kaupunginlakimies Sari-Anna Pennanen, Vantaan kaupunki Asiantuntijalausunto C 3

Asiantuntijalausunto HE 105/2021 vp StV 24.06.2021 ylilääkäri, HUS Eero Hirvensalo, Vantaan kaupunki Asiantuntijalausunto D 3
Asiantuntijalausunto HE 105/2021 vp StV 24.06.2021 hankejohtaja, hallintoylilääkäri Teppo Heikkilä, Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri Asiantuntijalausunto E 3
Asiantuntijalausunnon liite HE 105/2021 vp StV 24.06.2021 hankejohtaja, hallintoylilääkäri Teppo Heikkilä, Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri Asiantuntijalausunto F 3
Asiantuntijalausunto HE 105/2021 vp StV 24.06.2021 asiantuntijalääkäri Jane Marttila, Turun kaupunki Asiantuntijalausunto G 3
Asiantuntijalausunto HE 105/2021 vp StV 24.06.2021 perusturvajohtaja Leena Karjalainen, Tornion kaupunki Asiantuntijalausunto H 3
Asiantuntijalausunto HE 105/2021 vp StV 24.06.2021 johtajaylilääkäri Jukka Mattila, Lapin sairaanhoitopiiri Asiantuntijalausunto I 3
Asiantuntijalausunto HE 105/2021 vp StV 24.06.2021 Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveyspiiri Eksote Asiantuntijalausunto J 3
Asiantuntijalausunto HE 105/2021 vp StV 28.06.2021 Ahvenanmaan maakunnan hallitus Asiantuntijalausunto K 3
Asiantuntijalausunnon liite HE 105/2021 vp StV 28.06.2021 Ahvenanmaan maakunnan hallitus Asiantuntijalausunto L 3
Asiantuntijalausunto HE 105/2021 vp StV 24.06.2021 Tulli Asiantuntijalausunto M 3
Asiantuntijalausunto HE 105/2021 vp StV 24.06.2021 Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiri Asiantuntijalausunto N 3
Asiantuntijalausunto HE 105/2021 vp StV 24.06.2021 Suomen Varustamot ry Asiantuntijalausunto O 3
Asiantuntijalausunto HE 105/2021 vp StV 24.06.2021 Finavia Oyj Asiantuntijalausunto P 3
Lisäselvitys HE 105/2021 vp StV 24.06.2021 Finnair Oyj Asiantuntijalausunto Q 3
Asiantuntijalausunto HE 105/2021 vp StV 28.06.2021 Lapin Kauppakamari Asiantuntijalausunto R 3
Asiantuntijalausunto HE 105/2021 vp StV 28.06.2021 Lapin Matkailuelinkeinon liitto Asiantuntijalausunto S 3
Vastine HE 105/2021 vp StV 28.06.2021 sosiaali- ja terveysministeriö Asiantuntijalausunto T 3
Vastine HE 105/2021 vp StV 28.06.2021 sosiaali- ja terveysministeriö Asiantuntijalausunto U 3
Asiantuntijalausunnon liite HE 105/2021 vp StV 28.06.2021 sosiaali- ja terveysministeriö Asiantuntijalausunto V 3
Asiantuntijalausunnon liite HE 105/2021 vp StV 28.06.2021 sosiaali- ja terveysministeriö Asiantuntijalausunto W 3
Asiantuntijalausunnon liite HE 105/2021 vp StV 28.06.2021 sosiaali- ja terveysministeriö Asiantuntijalausunto X 3
Valiokunnan mietintöluonnos Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta Y 3

Talousvaliokunnan lausunto TaVL 2372021 vp on saapunut valiokuntaan.

Hallintovaliokunnan lausunto HaVL 26/2021 vp on saapunut valiokuntaan.

Perustuslakivaliokunnan lausunto PeVL 26/2021 vp on saapunut valiokuntaan.

Merkittiin tiedoksi, että seuraavat asiantuntijat on kuultu epävirallisessa etäkokouksessa 24.6.2021:

Valiokunnassa olivat kuultavina:
- ylitarkastaja Outi Leinonen, Rajavartiolaitos, liite
- toimialajohtaja Juha Jolkkonen, Helsingin kaupunki, liite
- kaupunginlakimies Sari-Anna Pennanen, Vantaan kaupunki, liite
- ylilääkäri, HUS Eero Hirvensalo, Vantaan kaupunki, liite
- asiantuntijalääkäri Jane Marttila, Turun kaupunki, liite
- perusturvajohtaja Leena Karjalainen, Tornion kaupunki, liite

- johtava lääkäri Jukka Ronkainen, Tornion kaupunki
- hankejohtaja, hallintoylilääkäri Teppo Heikkilä, Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri, liite
- johtajaylilääkäri Jukka Mattila, Lapin sairaanhoitopiiri, liite
- osastopäällikkö Taneli Puumalainen, sosiaali- ja terveysministeriö
- erityisasiantuntija Maija Neva, sosiaali- ja terveysministeriö
- lakimies Mirka-Tuulia Kuoksa, sosiaali- ja terveysministeriö
- ylilääkäri Paula Tiittala, sosiaali- ja terveysministeriö

Valiokuntaan ovat saapuneet kirjalliset lausunnot:
- Ahvenanmaan maakunnan hallitus, liite
- Tulli, liite
- Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiri, liite
- Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveyspiiri Eksote, liite
- Suomen Varustamot ry, liite
- Finavia Oyj, liite
- Finnair Oyj, liite
- Lapin Kauppakamari, liite
- Lapin Matkailuelinkeinon liitto, liite

Todettiin, että epävirallista valmistavaa keskustelua on käyty epävirallisessa etäkokouksessa 24.6.2021.

Vastine

Valiokuntaan on saapunut kirjallinen lausunto:
- sosiaali- ja terveysministeriö, liite

Etäkuuleminen

Valiokunnassa olivat kuultavina:
- osastopäällikkö Taneli Puumalainen, sosiaali- ja terveysministeriö
- johtaja Mika Salminen, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL)
- toimialajohtaja Juha Jolkkonen, Helsingin kaupunki

Valiokunta lopetti asiantuntijakuulemisen.

Sihteeri esitteli mietintöluonnoksen.

Valiokunta kävi yleiskeskustelun.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä valiokunta hyväksyi mietintöluonnoksen muutettuna.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä suoritettiin seuraavat äänestykset ja tehtiin seuraavat muutokset:

Lisättiin 16 a §:ään uusi 3 momentti seuraavasti: "*Kansanterveyslain (66/1972) 5 §:n mukaisesta kansanterveystyöstä vastaavan kunnan tai kuntayhtymän, jonka alueella maahan saavutaan, tartuntatautien vastustamistyöstä vastaava viranomainen vastaa 1 momentissa sekä 16 b §:n 2 momentissa tarkoitettujen todistusten tarkastamisesta tarkoituksenmukaisessa laajuudessa covid-19-epidemian torjumiseksi. Kyseinen viranomainen voi sopia todistusten tarkastamiseen liittyvien tehtävien siirtämisestä muun kuin viranomaisen hoidettavaksi, jos se on tarpeen kunnan tai kuntayhtymän muiden lakisääteisten tehtävien hoitamisen sekä siirretyn tehtävän vaatimien henkilöstövoimavarojen riittävyyden turvaamiseksi.*"

Vpj. Laiho ed. Kauman kannattamana ehdotti, että lakiehdotuksen 16 b §:ään lisätään uusi 2 momentti seuraavasti: "*Velvollisuutta osallistua 1 momentissa tarkoitettuun covid-19-testiin ei kuitenkaan ole henkilöllä, jolla on Suomeen saapuessaan mukanaan 16 g §:ssä tarkoitettu luotettava todistus vähintään 14 vuorokautta ennen Suomeen saapumista saadusta ensimmäisestä covid-19-rokoteannoksesta.*" Ehdotus hyväksyttiin äänin 11—3, 1 tyhjä.

Ed. Lindén ed. Nurmisen kannattamana ehdotti, että mietintöluonnoksen 16 c §:n 2 momentti poistetaan. Mietintöluonnos hyväksyttiin äänin 10—3, 1 tyhjä.

Muutettiin 16 c §:n 2 momentin viimeisestä virkkeestä sanat "*voidaan säätää*" muotoon "*annetaan tarkemmat säännökset*".

Muutettiin 16 g §:n 1 momentin ensimmäisen virkkeen sanat "*covid-19-rokotussarjasta*" muotoon "*covid-19-rokotuksesta*".

Vpj. Laiho ed. Kauman kannattamana ehdotti, että lakiehdotuksen voimaantulosäännöstä muutetaan niin, että lain 16 d § on voimassa 31. päivään elokuuta 2021. Mietintöluonnos hyväksyttiin äänin 11—4.

Yleisperustelut

Muutettiin kappale 18 kuulumaan seuraavasti: "*Valiokunta pitää ministeriöltä saadun selvityksen perusteella ehdotettuja säännöksiä täyden rokotesarjan vaatimuksesta tässä vaiheessa lähtökohtaisesti perusteltuina. Valiokunnan näkemyksen mukaan asiantuntijakuulemisessa ei kuitenkaan ole esitetty riittäviä lääketieteellisiä perusteita edellyttää ensimmäisen rokotusannoksen saaneiden henkilöiden osallistuvan covid-19-testiin Suomeen saavuttaessa. Valiokunta ehdottaa jäljempänä yksityiskohtaisissa perusteluissa kuvatulla tavalla muutettavaksi lakiehdotuksen 16 b §:ää niin, ettei ensimmäisen rokoteannoksen saanneilla ole velvollisuutta osallistua covid-19-testiin Suomeen saavuttaessa. Ensimmäisen rokoteannoksen saaneiden edellytetään kuitenkin osallistuvan lakiehdotuksen 16 d §:n mukaisesti covid-19-testiin aikaisintaan 72 tuntia tai viimeistään 120 tuntia maahan saapumisen jälkeen.*"

Ed. Laiho ed. Kauman kannattamana ehdotti, että kappaleen 35 neljättä virkettä muokataan seuraavasti: "Valiokunta korostaa vahvaa valtioneuvoston vastuuta…" Mietintöluonnos hyväksyttiin äänin 13—2.

Muutettiin kappaleen 38 ensimmäisen virkkeet sanat "*valtioneuvosto voi osaltaan huolehtia*" muotoon "*valtioneuvosto kykenee osaltaan huolehtimaan*".

Lisättiin uudet kappaleet 41 a—g seuraavasti:

"(41 a) *Sosiaali- ja terveysvaliokunta toteaa, että valiokunnan saaman selvityksen mukaan resurssien turvaamisen näkökulmasta on olennaisen tärkeää, että viranomaisilla on mahdollisuus käyttää todistusten tarkastamistehtävään ostopalveluja.*

(41 b) *Perustuslain 124 §:n mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä ei kuitenkaan voida antaa muulle kuin viranomaiselle.*

(41 c) *Valiokunnan sosiaali- ja terveysministeriöltä saaman selvityksen mukaan tehtävän siirto on tarpeen säädetyn tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi. Tarkastustehtävän siirto on tarkoituksenmukaista todistusten tarkastusten järjestämiseksi, jotta tarkastustoiminta voitaisiin järjestää covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi mahdollisimman tehokkaasti ja kattavasti — vaarantamatta kuitenkaan muuta julkisen terveydenhuollon toimintaa. Tällä tavoin tarkastuksia on ministeriön näkemyksen mukaan mahdollista toteuttaa laajemmin kuin turvautumalla ainoastaan viranomaisten palveluksessa oleviin henkilöihin. Tämä turvaisi osaltaan sääntelyn tehokkuuden toteutumista ja myös tehostaisi ja edesauttaisi ulkomaista alkuperää olevien covid-19-tartuntojen ja mahdollisten virusmuunnosten pääsyn estämistä Suomeen.*

(41 d) *Saadun selvityksen mukaan tehtävän siirto ei vaarantaisi perusoikeuksien toteutumista, oikeusturvaa tai muitakaan hyvän hallinnon vaatimuksia, sillä todistuksen mukanaolo ei ole edellytys maahantulolle. Todistuksen puuttumisen perusteella henkilö voitaisiin velvoittaa covid-19-testiin, mutta näin toimittaisiin myös silloin, jos todistuksen aitoutta olisi syytä epäillä. Testiin velvoitettaessa todistuksen aitoutta voitaisiin ennen testiä arvioida uudelleen viranomaisen palveluksessa olevan henkilön toimesta. Myös mahdollista maahan pääsyä tai käännyttämistä koskeva harkinta tehtäisiin aina viranomaisen toimesta.*

(41 e) *Todistuksen tarkastamiseen ei liity saadun selvityksen mukaan myöskään viranomaiselle tyypillistä päätöksentekoa, vaan seuraukset johtuisivat suoraan lain säännöksistä. Jos henkilöllä olisi mukanaan ehdotetun 16 g §:n mukainen todistus, hänellä ei olisi velvollisuutta osallistua covid-19-testiin maahan tullessaan tai jos hänellä ei olisi mukanaan ko. todistusta hänet ohjattaisiin osallistumaan joko heti maahantulopaikalla järjestettävään covid-19-testiin tai 24 tunnin kuluessa muualla järjestettävään testiin. Valiokunta toteaa lisäksi, että tavoitteena on hyödyntää todistusten tarkastamisessa myös mah-*

dollisimman laajasti digitaalisia sovelluksia ja laitteita. Sosiaali- ja terveysministeriön näkemyksen mukaan esimerkiksi ostopalveluna hankitun yksityisen terveydenhuollon toimijan osaaminen terveyteen liittyvän todistuksen oikeellisuudesta ja aitoudesta voisi jopa parantaa henkilön oikeusturvaa ottaen huomioon, että terveystietojen käsittely ja erilaisten terveyteen liittyvien todistusten tarkastaminen ovat terveydenhuollon ammattihenkilöille tyypillisesti kuuluvia tehtäviä.

(41 f) *Ministeriö katsoo, ettei todistuksen tarkastamisen osalta ole kyse sellaisesta merkittävästä julkisen vallan käyttämisestä, ettei sitä voitaisi antaa muun kuin viranomaisen hoidettavaksi. Sosiaali- ja terveysministeriö katsoo, ettei todistuksen luotettavuuden arviointi olisi pelkästään todistusta tarkastavan tahon arvioitavissa, sillä ehdotus sisältää säännöksen (16 g §) siitä, millaista todistusta voitaisiin pitää luotettavana ja todistuksen aitouden tarkastaminen olisi tältä osin selkeästi kuvattu suoraan laissa.*

(41 g) *Mikäli toimijalla heräisi epäilys todistuksen luotettavuudesta, tultaisiin asiaa valiokunnan ministeriöltä saaman selvityksen mukaan selvittämään myös viranomaisen toimesta, eikä todistusta suoraan arvioitaisi epäluotettavaksi. Mahdollisen rikosoikeudellisen vastuun selvittämisen osalta toimivalta esitutkinnan suorittamisesta olisi poliisilla, ei kunnan tai sairaanhoitopiirin kuntayhtymän tartuntatautien vastustamistyöstä vastaavan viranomaisen palveluksessa olevalla eikä sen tehtävää hoitavalla henkilöllä.*"

Muutettiin kappale 42 kuulumaan seuraavasti: "*Sosiaali- ja terveysvaliokunta toteaa, että ostopalvelujen käytölle on todistusten tarkastamiseen liittyvissä tehtävissä olemassa tehtävän tarkoituksenmukaiseen hoitamiseen kytkeytyviä perusteita. Sosiaali- ja terveysvaliokunta katsoo, että ostopalvelujen käytön edellytyksistä tulee kuitenkin säätää hallituksen esityksessä ehdotettua täsmällisemmin. Samalla on syytä täsmentää sääntelyä kunnan tai kuntayhtymän velvollisuudesta tarkastaa todistuksia. Valiokunta ehdottaa, että sääntelyä tältä osin täsmennetään jäljempänä yksityiskohtaisissa perusteluissa ilmenevällä tavalla.*"

Yksityiskohtaiset perustelut

16 a §. Covid-19-tautia koskeva todistus Suomeen saavuttaessa. Lisättiin uusi 2 kappaleseuraavasti: "*Valiokunta ehdottaa, että pykälän 3 momenttia täsmennetään kuntien ja kuntayhtymien todistusten tarkastamista koskevan velvoitteen osalta. Säännöksen mukaan kansanterveyslain (66/1972) 5 §:n mukaisesta kansanterveystyöstä vastaavan kunnan tai kuntayhtymän, jonka alueella maahan saavutaan, tartuntatautien vastustamistyöstä vastaava viranomainen vastaa 1 momentissa tarkoitettujen todistusten tarkastamisesta tarkoituksenmukaisessa laajuudessa covid-19-epidemian torjumiseksi. Tehtävän tarkoituksenmukaisella laajuudella tarkoitetaan tässä yhteydessä sitä, että tehtävää voi hoitaa myös pistokoeluonteisesti. Valiokunta toteaa, että hallituksen esityksen perusteluissa ja valiokunnan saaman selvityksen mukaan esityksen tarkoituksena on ollut mahdollistaa tehtävän toteuttaminen pistokoemaisesti, koska etenkin matkustusmäärien kasvaessa matkustajien todistuksia ei ole mahdollista tarkastaa kattavasti tai laajasti. Näin ollen valiokunta korostaa, että ehdotetulla sääntelyn täsmentämisellä ei ole tarkoitus muuttaa tätä tehtävän toteutuksen laajuuteen ja tiheyteen liittyvää kunnan tai kuntayhtymän harkintavaltaa*

ja esityksen tarkoituksena on säätää kunnille todistusten osalta pistokokeisiin perustuva tarkastustehtävä."

Muutettiin kappale 3 kuulumaan seuraavasti: "*Lisäksi pykälän 3 momenttiin säädetään todistusten tarkastamisesta vastaavalle viranomaiselle mahdollisuus sopia todistusten tarkastamiseen liittyvien tehtävien siirtämisestä muun kuin viranomaisen hoidettavaksi sekä niistä edellytyksistä, joiden vallitessa tehtävä voidaan siirtää.*"

16 b §. Covid-19-testi Suomeen saavuttaessa. Lisättiin uudet kappaleet 1 ja 2 seuraavasti: "*Valiokunta ehdottaa, että pykälään lisätään uusi 2 momentti, jonka mukaan velvollisuutta osallistua covid-19-testiin Suomeen saavuttaessa ei ole sellaisella henkilöllä, jolla on Suomeen saapuessaan mukanaan 16 g §:n mukainen luotettava todistus vähintään 14 vuorokautta ennen Suomeen saapumista saadusta ensimmäisestä covid-19-rokoteannoksesta. Ensimmäisen rokoteannoksen saaneiden edellytetään kuitenkin osallistuvan lakiehdotuksen 16 d §:n mukaisesti covid-19-testiin aikaisintaan 72 tuntia tai viimeistään 120 tuntia maahan saapumisen jälkeen.*

Lakiehdotuksen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi."

Muutettiin kappaleen kolme (ent. 1) alku kuulumaan seuraavasti: "Pykälän 1 *ja 3* momenttiin *(lakiehdotuksen 2 momentti).*"

16 c §. Poikkeus velvollisuudesta esittää todistus ja osallistua testiin. Muutettiin kappaleen viimeisen virkkeet sanat "*valtioneuvosto voi säätää*" muotoon "*valtioneuvosto antaa tarkempia säännöksiä*".

16 g §. Covid-19-tautia koskeva luotettava todistus. Lisättiin uusi ensimmäinen kappale seuraavasti: "*Valiokunta ehdottaa, että pykälän 1 momentin ensimmäisen virkkeen sanamuoto "covid-19-rokotussarja" muutetaan muotoon "covid-19-rokotus", jotta se kattaa myös valiokunnan 16 b §:ään ehdottaman muutoksen koskien ensimmäistä rokotusannosta.*" Lisättiin toisen kappaleen (ent. 1) loppuun seuraava virke: "*Valiokunta ehdottaa yhdenmukaisesti 16 a §:n 3 momentissa ehdotetun kanssa, että 6 momenttia täydennetään siten, että myös viranomaisen tehtävää hoitavalla henkilöllä on mahdollisuus saada tieto todistuksen sisällöstä.*"

Muilta osin mietintöluonnos hyväksyttiin sellaisenaan.

Valiokunta päätti yksimielisesti pitää käsittelyä asian ratkaisevana käsittelynä.

Asian käsittely valiokunnassa on päättynyt.

4. Muut asiat

Muita asioita ei ollut.

5. Seuraava kokous

Ilmoitettiin, että valiokunnan seuraava kokous on keskiviikkona 8.9.2021 klo 9.30.

Pöytäkirjan vakuudeksi

Valiokuntaneuvos Sanna Pekkarinen